

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IX. De scientiâ, opinione, & fide, quæ per demonstrationem & alios
syllogismos acquiruntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

SECTIO IX.

De scientiâ, opinione, & fide, quæ per demonstrationem & alios syllogismos acquiruntur.

75 **D**IXIMVS hucusq; de præmissis, iam nunc de earum effectibus aut quasi effectibus: hi autem sunt, scientia ex præmissis demonstrationis, opinio ex syllogismo probabili, fides ex præmissis nitentibus auctoritate vel humanâ vel diuinâ, iuxta diuersitatem testimoniorû quibus innituntur. De his fusiùs agetur in libris de Animâ, vbi propriam habent sedem: in præsentem tamen nonnulla perstringam, quæ necessaria videntur pro notitiâ exactâ demonstrationis, de quâ hucusque egimus. Eadem autem viâ nonnulla dicam de aliis syllogismis.

Scientia multipliciter vsurpatur. Primò latissimè, pro quacumque cognitione intellectuali, præsertim certâ & infallibili: quo sensu etiam Fides diuina dicitur scientia, propter summam eius certitudinem & infallibilitatem. Secundò strictiùs, pro cognitione euidenti alicuius rei siue discursiua siue immediatâ: quo sensu dicimus Deum habere scientiam, etiam si non habeat realem discursum; & nos dicimus habere scientiam de his quæ sensu percipimus. Tertio strictissimè, pro cognitione euidenti deductâ per discursum ex præmissis euidētibus, quas hætenus explicauimus.

76 Hæc scientia sic accepta diuiditur in *actualem* & *habitualem*. Habitualis est habitus productus ex conclusionibus scientificis, facilitans intellectum, ad similes assensus iterum producendos. Actualis est ipse actus conclusionis, seu ipsa conclusio scientifica, quæ potest sic definiiri: *Est cognitio discursiua certa & euidens*. Per *discursiua* distinguitur à scientiâ in secundâ acceptione supra traditâ: per *certa* distinguitur ab opinione; per *euidens* à conclusionibus Fidei diuinâ, quæ non sunt euidentes. Sed aduerte, illam particulam *certa* videri redundantem, includitur enim in illâ alterâ *euidens*, licet è contrario *euidens* non includatur in *certâ*, ponitur tamen ad maiorem explicationem.

Scientia in hac acceptione potest diuidi eodem modo, quo diuisimus demonstrationem à num. 1. Ratio est clara: quia, cum hæc scientia nihil aliud sit quam conclusio demonstratiua, quot fuerint species demonstrationis, tot erunt & scientiæ, id est, conclusiones demonstratiuæ. Videatur ille numerus 1. nec enim semel atque iterum vacat repetere eas diuisiones.

77 *Opinio* latè sumpta significat assensum cum formidine, ideoque excluduntur à ratione opinionis omnes assensus certi siue euidentes siue obseuri: includuntur tamen sub opinione in hoc sensu siue probabiles, siue improbables, siue etiam errores; quos per sæpè vocamus opiniones, quamuis eos omnino falsos iudicemus. Secundò strictiùs sumitur pro assensu probabili, etiam si cum formidine; in quâ acceptione excluduntur à ratione opinionis omnes errores. vnde de re omnino improbabili dicimus, eam non cadere sub opinionem. Opinio ergo sic accepta defini-

tur ab Aristotele cap. 26. *est acceptio immediata propositionis non necessaria*. Vbi obserua Primò, Aristotelem eam definiuisse opinionem quæ est in præmissis: nam opinio conclusionis probabilis non est immediata, quia deducitur ex præmissis. Secundò, illas particulas *non necessaria* non accipi in præsentem pro propositione de obiecto contingenti: de obiectis enim omnino contingentibus potest haberi scientia & certitudo, vt eam habet Deus de existentia creaturarum omnium, quæ tamen non est necessaria, sed contingens; & nos habemus certitudinem, non opinionem, de obiectis quæ sensu percipimus, & quæ in nobis ipsis experimur. Item è contrario de obiectis omnino necessariis potest esse opinio, seu assensus probabilis; vt contingit, quoties probabiliter tantum cognoscitur definitio rei, & alia prædicata essentialia, aut possibilitas alicuius creaturæ: & in Theologiâ de multis prædicatis diuinis habemus tantum opinionem, cum tamen hæc omnia obiecta sint maximè necessaria. Ergo per propositionem *non necessariam* intellexit Aristoteles eam, quæ quantum ad modum, quo versatur circa suum obiectum, & quo illud cognoscit, non habet necessariam connexionem cum verâ illius existentia. Et hinc nascitur formido, quæ requiritur ad opinionem, non quasi expressè dubitare debeat intellectus vtrum illud obiectum ita se habeat, quod rectè obseruauit Caietanus in præsentem cap. 3. dub. 1. sed solum, quia quasi implicite dubitat intellectus, quatenus non adheret firmiter illi obiecto. Quòd si intellectus reflectatur expressè supra illum actum, cognosceret non repugnare illi falsitatem, attendendo ad modum quo circa suum obiectum versatur. Hæc opinio potest diuidi eodem prorsus modo, quo diuisimus numero 76. demonstrationem, in *actualem* & *habitualem*, à priori & à posteriori, &c.

Hic aduerte vterius, opinionem non esse ipsam formidinem, neque eam semper sibi habere connexionem, nisi quando non est in intellectu alia cognitio certa de eodem obiecto. Si enim hoc sit, formido, quæ poterat causari ab opinione, tollitur per scientiam; de quo alibi egi, ostendens non repugnare, simul eos duos assensus etiam circa idem obiectum.

Fides est assensus alicuius rei ob solam auctoritatem extrinsecam dicentis. Hæc est duplex, alia *supernaturalis*, *naturalis* alia. Naturalis est, quæ nititur auctoritate creatâ hominis vel Angli. Supernaturalis est, quæ nititur auctoritate Dei dicentis. Illa est fallibilis, quia non repugnat, hominem & Angelum quantum ex se falli, in suis dictis: hæc verò infallibilis, quia Deus nec potest fallere, nec falli. Vtraque potest esse *immediata* vel *mediata*. Immediata, quando immediatè auditur vel Deus vel homo loquens, & illis præstat assensus propter eorum auctoritatem. Mediata, quando ex propositionibus auditis & creditis per fidem, infertur alia tertia veritas, vt cum ex eo quòd Deus reuelauerit homines decedentes in peccato mortali, in aeternum puniendos, & ex eo quòd reuelauerit Iudam mortuum in peccato, infero eum in aeternum puniendum; quæ veritas sub his terminis expressè non est reuelata. Idem est in fide humanâ: si enim quis dicat, Regem cum omnibus filiis suis in Iustitiam protectû, & ex aliâ parte iterum dicat, Regem

gem habere quatuor filios, infero per bonam consequentiam, quatuor filios Regis abiisse in Lufitaniam, qui est assensus fidei, mediatu tamen.

Obferuauī supra, omnem assensum innitentem fide humanā siue mediātē siue immediatē, semper esse fallibilem, propter rationem dictam; nunc addo, non omnem nitentem mediātē auctoritate diuinā esse infallibilem: potest enim reddi fallibilis ex consequentiā solum probabilis, sicut ex præmissis euidentibus potest sequi conclusio tantum probabilis, propter consequentiam solum probabilem, quando non adeo est manifesta recta forma syllogismi; si enim sit recta forma syllogismi, necessariō erit infallibilis. At è contrariō omnem assensum nitentem fide humanā esse absolutē fallibilem, quia potest homo dicens vel fallere, vel falli.

Video tamen hīc aliquem contendentem, istum assensum, *Roma est*, nitentem dictis hominum (excludo iam quid de *Roma* in Sacra pagina dicatur) esse certum physicē loquendo, eō quōd, inquit, non potuerunt etiam physicē tot homines conuenisse ad mentendum & affirmandum, Romam esse, si verē non esset. Hæc ratio omnino displicet, quia nulla est repugnantia physica in eo, quōd tot conueniant ad mentendum, quod ostenditur manifestē. Nam postquam Petrus mentitus est, potuit & Ioannes: & mendacium Petri non adimit vires physicas Ioanni, aut aliis ad mentendum, imō vires ille addit, quia exemplo suo istum ad mentendum excitat. Numquid non plures fortē heretici conueniunt ad affirmandum vnum mendacium, quā sint Scriptores qui Romam esse testantur? Quæ non historia in vno integro regno vt certissimæ habentur, de quibus non licet ibidem dubitare, negantur tamen ab aliis? Quōd si mille possunt physicē loquendo mentiri, & mille quingenti poterunt, neque video quā consequentiā id dictum sit ab his Auctoribus. Si enim id esset certum physicē, etiam Metaphysicē esset: nam si naturaliter repugnat eos omnes conuenire ad mentendum, certē supernaturalitē & diuinitus multo magis repugnabit; nec enim Deus faciet aut potest facere miraculum, vt omnes conueniant ad mentendum. Quomodo ergo negant eam veritatem esse Metaphysicē certam, si semel

dicant esse physicē? nisi fortē velint, Deum, licet non possit facere miraculum vt omnes mentiantur, posse tamen vt omnes fallantur, vt dum putant se dicere veritatem, eam non dicant: ideoq; Metaphysicē non esse certam, Romam existere. Sed neque hæc solutio locum habet in sententiā aientium, actus intuitiuos, quales essent illi, *ego vidi Romam*, non posse esse absente obiecto. Vnde saltem in eā sententiā deberet dici, nos esse certos Metaphysicē de prælijs Pompeij, Cæsaris, Scipionis, &c. quod est absurdissimum.

Tandem rogo hos Auctores, Duos vel tres mentiri, aut ex mendacio aliorum decipi, non repugnat physicē: quando ergo venitur ad numerum in quo ea repugnantia sit, an hic sit tertius an secundus. Tunc autem quam poterunt physicam repugnantiam assignare in eo, quōd alius præter illos mentiatur: Constat ergo, omnem assensum humanā fide nitentem, etiam si omnium hominum auctoritate fulciatur, physicē seu naturaliter esse fallibilem, licet moraliter certus sit.

Obserua secundō, ad assensum Fidei diuinæ omnino infallibilem, deductum per consequentiam, requiri vtramque præmissam esse de Fide diuinā: si enim alteratantum sit fidei humana, assensus erit absolutē fallibilis, quia veritas conclusionis & eius infallibilitas pendet ex veritate & infallibilitate vtriusque præmissæ. Vnde cuiuslibet defectus refunditur in conclusionem. Et hinc ortum traxit commune proloquium, *Conclusio sequitur partem debiliorem*. Similiter, si vna ex præmissis sit naturalis, altera de Fide, conclusio non potest esse de Fide, nec certior quā sit assensus naturalis vnius præmissæ, etiam si homo velit conclusioni certius adherere, quod male aliqui docuere. Ratio est, quia si conclusio nititur veritati præmissæ, non est in manu meā facere, vt assensus conclusionis sit firmior, quā assensus præmissæ; sicut non potest vllus artifex facere, vt murus vnicē innitens fundamento sit solidior & stabilior ipso fundamento.

Vtrum autem possit simul intellectus assentiri eidem veritati & propter demonstrationem, & propter reuelationem diuinam, vel fidem humanam, dicemus Deo dante in libris de Animā, Disputatione vi. à numero 95. de scientiā verē subalternā & subalternante à num. 115.

